

Onder

water

reiken

- Urker Tuig deugt ?-

Urk, september 2004

Inhoudsopgave:

1	Inleiding:.....	Blz. 03
1.2	Waar stopt redden en begint zoeken	Blz. 03
1.3	Huidige praktijk	Blz. 03
1.4	Zoekmiddelen	Blz. 04
1.5	Verantwoordelijkheid	Blz. 04
1.6	Ontwikkelingen	Blz. 04
2	De structuur.....	Blz. 05
2.1	Vormen van een groep vrijwilligers	Blz. 05
2.2	Ontwikkelen geschikte zoekapparatuur.....	Blz. 05
2.3	Inrichten van een depot	Blz. 06
2.4	Inbedding in de structuur van de reguliere hulpverlening	Blz. 08
2.5	Protocol	Blz. 10
3	Verzamelen statistische gegevens.....	Blz. 11
3.2	Inrichting databank	Blz. 13
4	Beslispunten Stichting Opsporingsapparatuur Drenkelingen.....	Blz. 14
	Bijlagen vanaf.....	Blz. 15

Hoofdstuk 1: Algemene inleiding

Vermissing van drenkelingen: Zoeken naar.....

1.1 Inleiding

Het gebeurt meerdere keren per jaar dat een persoon na een verdrinkingsongeval voor langere tijd wordt vermist doordat het slachtoffer niet kan worden gelokaliseerd. Voor de directe naasten en familie betekent dat, naast het verdriet, een periode van onzekerheid. Als burgers van Urk en medewerkers van reddingstation Urk in het bijzonder, zijn wij hierbij meerdere keren betrokken geweest. Vanuit betrokkenheid met de naasten van het slachtoffer en ook uit het oogpunt van medemenselijkheid is het ons streven om de periode van onzekerheid zo kort mogelijk te laten zijn, voorzover dat in ons vermogen ligt. Daarom zijn door een aantal KNRM vrijwilligers initiatieven ontplooid om de zoekmethoden te verbeteren. Dit streven wordt gedeeld door anderen binnen de Urker gemeenschap, immers velen verschijnen spontaan op de ongevalplek en helpen mee met zoeken meestal met door henzelf meegebrachte middelen. Die betrokkenheid heeft - los van de al ingang gezette initiatieven van de Urker KNRM-ers - geresulteerd in de oprichting van een stichting die zich zelf tot doel stelt om onderwaterslachtoffers op te sporen: De Stichting Opsporingsapparatuur Drenkelingen (SOAD) heeft in eigen beheer verschillende technische hulpmiddelen vervaardigd.

Iedere keer opnieuw worden we er mee geconfronteerd dat het zoeken naar een slachtoffer van verdrinking een tijdrovende klus kan zijn. Zoeken naar de spreekwoordelijke speld in de (spreekwoordelijke) hooiberg. Maar toch! Met enige zelfkennis en zelfspot constateren we (dubbelzinnig) dat het Urker Tuig in de kern deugt?

De hoofdstukken 1 en 2 beschrijven de praktische invulling van dit initiatief inclusief de verbinding met de reguliere hulpverleningsinstanties. Hoofdstuk 3 heeft betrekking op het verzamelen van statistische gegevens over dit onderwerp. De volgorde van de hoofdstukken vormt ook de prioriteitstelling.

1.2 Waar stopt een reddingactie, en waar begint het zoeken

De reddingmaatschappij heeft "Search en Rescue" als kerntaken. Zoeken en redden, waarbij het zoeken (veelal) gericht is op vermiste personen waarvan aannemelijk is dat ze nog in leven zijn. Vanuit deze verantwoordelijkheid zullen medewerkers van de KNRM regelmatig als eerste ter plaatse zijn bij verdrinkingsongevallen in het werkgebied waar deze operationeel is. Veelal gaat het dan om groot en openwater, inclusief een deel van het Veluwemeer. Op het moment dat duidelijk is dat het voortzetten van een redding- of zoekactie (menselijker wijs gesproken) geen zin meer heeft, stopt de verantwoordelijkheid van de KNRM. Het zoeken en bergen van slachtoffers is niet de eerste verantwoordelijkheid. Voor ons zelf sprekend: toch wil met name station Urk van de KNRM zich in voorkomende gevallen hieraan niet onttrekken. Dat geldt uiteraard ook voor andere stations. Dit stuk gaat echter alleen over onze gemeenschap Urk, waarvan wij als vrijwilligers van de KNRM deel uitmaken. Bewust is gekozen voor deze formulering, omdat inwoners van onze plaats hun (grote) inzet op dit gebied meerdere keren hebben getoond.

1.3 Huidige praktijk

Als de opgestarte reddingsactie geen resultaat heeft gehad, wordt deze vervolgd met een zoekactie die, naar mate de tijd verstrijkt, letterlijk steeds grootscheepser wordt. We moeten echter ook constateren dat er in deze fase weinig sprake is van gericht zoeken of coördinatie van de activiteiten. Ook moeten we constateren dat het zoeken gebeurt met veelal geïmproviseerd materiaal. Daarbij mogen we er van uit gaan dat er in de meeste gevallen sprake is van een noodlottig ongeval dat de zoekactie tot gevolg heeft, maar wat als er wel sprake is van een misdrijf waardoor iemand is verdronken. We kunnen ons voorstellen dat in een dergelijke situatie het zeker stellen van sporen door justitie een veel hogere prioriteit

heeft en dat een grootscheepse zoekactie, hoe goed bedoeld ook, hierop een averechts effect zal hebben.

1.4 Zoekmiddelen

In de huidige praktijk wordt gebruik gemaakt van diverse middelen om te zoeken. Van sleepboten tot visboten en alles wat daartussen in zit. Aan boord wordt gebruik gemaakt van soms zeer geavanceerde apparatuur zoals sonar en onderwatercamera's, de inzet van duikers en speurhonden tot netten en (geïmproviseerde) dreggen.

1.5 Verantwoordelijkheid

Bij alle meldingen van calamiteiten op groot en open water heeft de Kustwacht de verantwoordelijkheid. Zij maakt daarbij gebruik van onder andere de diensten van de KNRM. De Kustwacht benoemt één van de deelnemende schepen tot "on scene commander" in het geval dat er sprake is van een actie waarbij meerdere schepen worden ingezet. Helaas komt redding soms te laat. Het is wat ons betreft dan geen vraag wie verantwoordelijk is voor de coördinatie van de vervolgoekactie, en wie beslist of gebruik gemaakt kan worden van de inzet van vrijwilligers, waar wij ook ons zelf onder scharen. Dat is het Korps Landelijke Politie Diensten (KLPD, met name de voormalige RP te Water). Ons uitgangspunt is dat alle inzet die wordt aangeboden om de zoekactie zo snel mogelijk resultaat te laten hebben, dient te worden benut. Het heeft in de praktijk niet tot problemen geleid dat niet exact is aan te geven wanneer een reddingsactie geen zin meer heeft, en waar die dan overgaat in het zoeken naar een stoffelijk overschot en de berging daarvan. In de praktijk is er als gevolg van het voortschrijden van de tijd een gelijkmatige overgang van de reddingsactie naar de zoekactie.

1.6 Ontwikkelingen

Door de praktijk van de achterliggende jaren is de gedachte ontstaan om meer structuur te krijgen in het zoeken naar drenkelingen en de middelen die daarbij kunnen worden ingezet. Daarbij wordt gedacht aan:

1. Vormen van een groep vrijwilligers die zich voor dit werk wil inzetten;
2. Het ontwikkelen van geschikte zoekapparatuur;
3. Inrichting van een depot waar de te gebruiken materialen kunnen worden opgeslagen en gebruiksklaar worden gehouden. De in te zetten materialen kunnen dan ter beschikking worden gesteld als daarom wordt gevraagd, zo mogelijk voorzien van (digitaal) instructiemateriaal.
4. Inbedding van dit vrijwilligerswerk als aanvulling op de reguliere hulpverleningsdiensten;
5. Opstellen van een protocol voor alarmering, coördinering, opstarten van de daadwerkelijke zoekactie;
6. Onderzoek naar de effectiviteit van de verschillende materialen om te zoeken;
7. Inrichten van een databank met relevante gegevens zoals ongevalpositie, stroomsnelheid, windrichting en kracht om zodoende een betrouwbare voorspelling te kunnen doen over de vermoedelijke vindplaats;

Het is wat ons betreft zeker niet de bedoeling om in alle gevallen menskracht ter beschikking te stellen omdat dat niet door vrijwilligers is op te brengen. Het is veel meer de bedoeling om de materialen ter beschikking te stellen, instructie van het gebruik daarvan te verzorgen en dan gebruik te maken van de menskracht van toch al ter plaatse zijnde hulpdiensten, met name brandweerpersoneel, Mobiele Eenheid en misschien zelfs legerpersoneel.

Hoofdstuk 2 De structuur

De manier waarop we dit initiatief verder inhoud willen geven wordt in de volgende onderdelen verder uitgewerkt.

Hoofdstuk 2.1 Vormen van een groep vrijwilligers

In de praktijk heeft zich al een beperkte groep vrijwilligers gevormd die zich verantwoordelijk voelt voor de uitvoering van deze werkzaamheden. Gedoeld wordt op de stichting SOAD en een aantal leden van de Plaatselijke Commissie van de KNRM. Voor de toekomst zal moeten worden gezien hoe hierin samenwerking tot stand kan worden gebracht. Daarnaast zal dan ook het aantal vrijwilligers moeten worden uitgebreid om een betere spreiding van deskundigheid en inzet te kunnen garanderen.

De vrijwilligers dienen kennis te hebben over de in te zetten materialen, het coördineren van zoekacties en ook dienen zij geestelijk te zijn opgewassen tegen het uiteindelijke resultaat van de zoekactie.

De vrijwilligers moeten bereid zijn om door heel Nederland op alle typen water te worden ingezet en moeten dan ook tenminste een watersportachtergrond hebben.

Het zoeken en vinden van voldoende vrijwilligers die dit initiatief verder inhoud willen geven lijkt niet echt een groot probleem. Onze verwachting is dat er binnen onze gemeenschap voldoende personen zijn die zich voor dit werk beschikbaar willen stellen.

Hoe de IJsselmeervloot in voorkomende gevallen bij zoekacties op het IJsselmeer kan worden betrokken zal ook verder moeten worden uitgewerkt.

Het zoeken op de Noordzee naar slachtoffers is een verhaal apart. Als het gaat om vermissing van plaatsgenoten als gevolg van een ongeval aan boord van een Urker kotter, of met een Urker kotter, dan is de praktijk dat de Urker vloot al snel bereid is hieraan medewerking te verlenen. Dat zoeken gebeurt dan veelal onder coördinatie van een gezaghebbend (ex) visserman. Hoewel er binnen de groep van bestaande vrijwilligers ook personen zijn die betrokken zijn geweest bij dit soort zoekacties, lijkt het praktisch niet noodzakelijk deze vorm van zoeken naar slachtoffers in dit initiatief verder uit te werken. Inzet van kotters valt buiten dit bestek en regelt zich vaak zélf.

Hoofdstuk 2.2 Het ontwikkelen van geschikte zoekapparatuur

Hoewel de moderne tijd ons op veel terreinen nieuwe instrumenten heeft aangereikt, blijft het zoeken naar drenkelingen betrekkelijk primitief. Naast het zoeken met duikers, netten, dreggen en speurhonden is er eigenlijk weinig nieuws toegevoegd. De stichting Opsporing Apparatuur Drenkelingen stelt zich onder andere tot doel om nieuwe technieken en materialen te ontwikkelen om onderwaterslachtoffers sneller op te sporen. De stichting experimenteert momenteel met onderwatercamera's in combinatie met verlichting en een frame voorzien van voelsprietten waardoor in combinatie met inzet van een duiker snel grote oppervlaktes kunnen worden afgezocht. Van het zoeken met camera's is bij de stichting een demonstratiefilm beschikbaar. Dit concept moet nog verder worden doorontwikkeld.

Kortgeleden is er een oefening geweest met duikers van brandweer Urk om het frame met voelsprietten uit te proberen. De resultaten daarvan worden verwerkt in de verdere uitwerking van dit zoekmiddel.

Naast deze nieuwe innovatieve zoekmethoden moet ook aandacht worden besteed aan het verbeteren van meer traditionele zoekmiddelen. Zo is de traditionele dreg door zowel de stichting SOAD als door de KNRM-ers aanmerkelijk verbeterd. Er is een prototype vervaardigd van een dreg van circa 1,5 meter breed voorzien van glij schoenen en met de mogelijkheid om de vishaken op een bepaalde hoogte ten opzichte van de bodem te kunnen instellen waardoor allerlei obstakels en vuil op de bodem worden misgevist. Op verzoek van de politie wordt gewerkt aan dreg met een breedte van 2.40 mtr. Er bestaan ideeën om de

dreg geschikt te maken voor het over en weer halen in bijvoorbeeld een kanaal, waarbij de vishaken omhoog kantelen als de dreg achteruit wordt gehaald om zodoende te voorkomen dat ze onklaar raken.

Ook is hard gewerkt aan verbetering van de netten die daardoor een grotere "vangstgarantie" moeten bieden. Proefvissen in een zwembad heeft behoorlijk ervaringsmateriaal opgeleverd om de netten aan te passen. Met name de zwaarte en flexibiliteit van de zogenaamde onderpees is een bijzonder punt van aandacht. Door een bepaalde combinatie van flexibiliteit en zwaarte wordt bereikt dat kuilen en oneffen gebieden in de bodem nauwkeurig worden gevolgd waardoor de kans dat het slachtoffer dat in een kuil ligt niet wordt gevonden, wordt verkleind. Voor het laten vervaardigen van de netten en de dreggen zou het goed zijn om aansluiting te vinden bij beroepsgerichte opleidingen. Onze voorkeur gaat uit naar de plaatselijke school voor de Zeevisvaart. Er zijn meerdere aspecten die bruikbaar moeten zijn in dit soort opleidingen: het maken van technische tekeningen en het daadwerkelijk vervaardigen van de materialen op een toepasbare schaal.

Naast de al genoemde zoekmethoden wordt met name binnen de stichting SOAD hard nagedacht over nieuw toe te passen zoekmiddelen. De creativiteit van deze mensen is indrukwekkend.

Naast de inzet van zoekmiddelen is het ook van belang om volgens bepaalde patronen te zoeken. De bestaande zoekpatronen die ingezet worden bij vermissing van personen of vaartuigen zijn hiervoor minder geschikt. Voor het zoeken naar onderwaterslachtoffers zullen toegesneden zoekpatronen moeten worden ontwikkeld. Daarbij is het goed om aan de hand van praktijkgevallen beschrijvingen te maken van te hanteren zoekpatronen. De zoekpatronen moeten op papier worden uitgewerkt en (later) deel uitmaken van het (digitale) instructiemateriaal dat zal worden ontwikkeld. Daarbij kunnen we dankbaar gebruik maken van filmmateriaal vervaardigd door "onze" Pim Korver en Filmclub Urk. In de praktijk zal misschien blijken dat mondelinge instructie en begeleiding gedurende de zoekactie door 1 á 2 vrijwilligers vanuit de te vormen pool noodzakelijk zal zijn en tot snellere resultaten zal leiden. Dan is het nog goed het instructiemateriaal te maken. Dat bevordert de onderlinge band en leidt direct tot het uitwisselen van kennis en ervaringen.

Een zoekmethode die naar onze mening zeker de moeite van het doorontwikkelen waard is, is het vaststellen van de positie waar het slachtoffer zich bevindt met behulp van speciaal getrainde honden van de stichting "Sonar". In combinatie met de gewone opsporingsapparatuur moet dit tot een grotere trefzekerheid leiden vooral op groot- en open binnenwater.

Ook een niet onbelangrijk onderdeel in het verbeteren van zoekmethoden is het ontwikkelen van een goed oefenobject. Tot nu toe is gebruik gemaakt van een dummy zonder armen en benen. Om echt te kunnen vaststellen of een middel al of niet werkt moet er iets in de plaats van deze dummy komen dat het menselijk lichaam meer benaderd, dus met ledematen en een zachte buitenkant.

Hoofdstuk 2.3   Het inrichten van een depot

Op dit moment is het niet duidelijk welke manier van zoeken naar het slachtoffer de meeste slagingskansen heeft. Wij gaan er van uit dat het dreggen en zoeken met netten de meest geschikte manieren zijn waarbij vrijwilligers kunnen worden ingezet. Vanuit het depot kunnen dan dreggen en netten ter beschikking worden gesteld. In de huidige praktijk is het zo dat er nauwelijks voldoende goede zoekmiddelen voorhanden zijn om de slagingskansen van een zoekactie zo groot mogelijk te maken. Het ligt voor de hand om de materialen waarmee naar drenkelingen kan worden gezocht, samen te brengen op een centraal gelegen punt in Nederland, wat ons betreft op Urk. Ook ligt het voor de hand om een bepaalde hoeveelheid

van deze materialen klaar te houden om te worden ingezet. Voor het onderhouden van het materiaal kunnen ook vrijwilligers worden gezocht.

Tot nu toe liggen de beschikbare materialen op twee particuliere locaties. Dat kan in voorkomende gevallen problemen geven voor wat betreft de bereikbaarheid en daarmee de inzetbaarheid. Het samenbrengen op één locatie (NIET zijnde het onderkomen van reddingstation Urk in verband met de beschikbare ruimte) heeft voor- en nadelen. De huidige praktijk is namelijk dat de materialen zijn opgeslagen bij de twee werkgevers van de vrijwilligers. Dat maakt dat de vrijwilligers heel eenvoudig toegang hebben tot de materialen en bijvoorbeeld in een half uurtje pauze of na werktijd geen tijd verliezen met heen en weer pendelen naar de opslaglocatie, en toch de materialen in optimale staat houden. Centrale opslag betekent dat mensen daar gericht naar toe zouden moeten gaan en dat levert zeker tijdsverlies op. Opslag op een centrale plek heeft als voordeel dat de materialen altijd toegankelijk zijn. Ook moeten we niet vergeten dat de hoeveelheid materiaal voor de nabije toekomst moet (gaan) groeien en dat particuliere opslag (bij werkgevers) dan zeker tot problemen zal gaan leiden. De hoeveelheid materiaal zal moeten toenemen omdat bijvoorbeeld in de praktijk de inzet van meerdere dreggen noodzakelijk zal zijn in verband met de grootte van het af te zoeken gebied, er misschien op meerdere locaties tegelijkertijd materialen moeten worden ingezet en er moet reserve materiaal zijn. Een mogelijke goedkope manier van opslag zou kunnen worden gevonden in een zeecontainer die op particulier terrein (maar natuurlijk wel met een gegarandeerde toegankelijkheid) wordt geplaatst. Alle vrijwilligers moeten daarin vrije toegang kunnen hebben voor het plegen van onderhoud of voor de inzet van het materiaal.

Het vervaardigde zoekmateriaal moet dus zo zijn geconstrueerd dat de opslag weinig ruimte zal vergen. Opslag mag geen, of slechts geringe kosten met zich mee brengen. Het zoekmateriaal moet tegen zo weinig mogelijk kosten worden vervaardigd. In de praktijk is tot nu toe één en ander gesponsord, maar er zullen fondsen moeten worden gevonden om een behoorlijke voorraad aan te leggen.

De te ondernemen actie zal moeten bestaan uit:

Het zoeken van geschikte (gesponsorde) opslag ruimte;
Het (laten) maken op een zo goedkoop mogelijke manier van dreggen en netten en andere technische hulpmiddelen, en daarbij bezien of beroepsgerichte opleidingen kunnen worden betrokken;

Nadenkend over de materialen die in depot moeten worden gehouden, denken wij aan:

- Een tiental (standaard) dreggen compleet;
- Lijnen, geprepareerd met lengtemerkjes voor het zoeken op verschillende dieptes;
- Een aantal rollen makkelijk te hanteren lijnen (moet soepel zijn en ook nat goed in de hand te houden zijn);
- Reservemateriaal om de dreggen tijdens een actie compleet te houden (musketonhaken, haakjes en standers);
- Een tweetal netten om grotere oppervlaktes open water af te zoeken (compleet);
- Een toegesneden gereedschapset (dopsleutels en zeker een betonschaartje)
- Een aantal waadpakken;
- Persoonlijke veiligheidsmiddelen (makkelijk te dragen zwemvesten, handschoenen);
- Markeringsboeien met lijnen en ankers
- Schepbrancard
- Lijkhoezen

Voor het vervoer van de materialen is in de achterliggende periode gebruik gemaakt van (gesponsord) vervoer in personenauto's al of niet in combinatie met een ter beschikking

gestelde aanhanger. Het zou handig zijn om hiervoor permanent een tandemasser ter beschikking te hebben, eventueel voorzien van een klein werkbankje met bankschroef.

Dan staan er natuurlijk ook zaken op de inventarislijst die zeker noodzakelijk zijn, maar vooralsnog te duur zijn om nu aan te schaffen. Daarbij valt te denken aan handheld GPS apparatuur. Beter nog zou mobiele plotapparatuur zijn.

Voor communicatie zou gebruik gemaakt kunnen worden van portofoontjes. Het is echter zinvol om bij dit soort acties zo weinig mogelijk gebruik te maken van communicatieapparatuur (dus dit heeft zeker geen prioriteit). Bij grootscheepse zoekacties op open water zal toch al gebruik worden gemaakt van de bestaande communicatiemiddelen zoals marifoon.

Een verhaal apart is de inzet van boten. Tot nu heeft dit nog niet tot problemen geleid. In vaarten, kanalen en rivieren kon altijd gebruik worden gemaakt van een brandweerboot, schepen van de KLPD of Rijkswaterstaat. Om de kosten zo laag mogelijk te houden, en de betrokkenheid van vrijwilligers des te groter, is het te overwegen een lijst aan te leggen van personen (daarmee ook vrijwilliger) die over een visboot en een trailer beschikken. In voorkomende gevallen kunnen deze mensen worden gealarmeerd om de boot met trailer ter beschikking te stellen. Het zal er echter in die gevallen vrijwel altijd toe leiden dat de vrijwilliger op zijn eigen boot gaat schipperen. Dat verhoudt zich niet helemaal tot de doelstelling om alleen middelen ter beschikking te stellen, maar dat hoeft geen probleem te zijn. In de praktijk zullen er namelijk altijd vrijwilligers zijn die tijdens de zoekactie aanwezig (willen) blijven om als vraagbaak te fungeren en om te zien hoe het materiaal zich in de praktijk gedraagt en/of zou moeten worden aangepast.

Natuurlijk moet ook worden bijgehouden welke instantie bepaalde materialen heeft geleend. En ook, of ze na afloop van de zoekactie binnen een redelijke termijn weer terugkomen. Tot nu toe zijn we hier betrekkelijk makkelijk mee omgegaan. Anders wordt dat natuurlijk als er ook duurdere spullen zullen worden uitgeleend, bijvoorbeeld het frame met de camera's. Uit onze eigen ervaring blijkt dat buitenstaanders heel snel geneigd zijn om bij de minste of geringste tegenslag de lijnen van een vastgelopen dreg af te snijden. Dat kan tot aanzienlijke verliezen van materiaal leiden zeker als duurdere zoekmethoden worden ingezet, om nog maar niet te spreken over hebbedingetjes als handheld GPS-apparatuur. Wij denken na over het heffen van een soort waarborgsom waarmee de eventuele kosten van vervanging op voorhand zijn gedekt. We zijn ons er van bewust dat dit, bij een beroep op de inzet van het materiaal, een drempel opwerpt.

Hoofdstuk 2.4 Inbedding in structuur reguliere hulpverlening

Uit onze ervaringen in de achterliggende jaren weten wij dat bij een verdrinkingsgeval meestal een behoorlijke personele inzet van zowel politie, brandweer als GGD wordt gepleegd. Als duidelijk is dat er menselijkerwijs gesproken geen overlevingskansen meer zijn en het slachtoffer moet worden geacht te zijn overleden, zal de GGD als eerste inrukken. Politie en brandweer blijven op de plaats van het onheil om te doen wat ze kunnen met de hun ter beschikking staande middelen om het slachtoffer te vinden. In de huidige praktijk wordt dan eerst verder gezocht met brandweerdruikers en later met "primitieve dreggen". Met alle respect voor de inzet en motivatie van deze hulpverleningsinstellingen moeten we toch constateren dat de gebruikte hulpmiddelen in onze ogen niet afdoende zijn in dit soort situaties. Aan de andere kant is men begrijpelijkerwijs afhoudend ten aanzien van door particulieren aangeboden hulp. Daardoor krijgen ook wij (de mensen van de SOAD en KNRM-ers) niet vaak de gelegenheid om onze materialen in de praktijk uit te proberen. Vanaf mei 2004 is hierin toch een kentering gekomen en is tot augustus van dit jaar, vier keer een al of niet gezamenlijk beroep op onze materialen en inzet gedaan. De resultaten van die inzetten zijn bemoedigend en geven aan dat het zoeken met het prototype van de ontwikkelde dreggen een aanzienlijke verbetering is ten opzichte van de traditionele manier van dreggen. De inzet van netten heeft tot nu toe niet het gewenste resultaat opgeleverd en er

wordt nog steeds aan optimalisering gewerkt. De SOAD werkt aan nieuwe innovatieve zoekmethoden. Kortom er wordt gestadig en hard gewerkt. Alleen een probleem is: hoe krijgen we onze ideeën binnen de deur van de gevestigde hulpverleningsinstellingen en hoe ontgroeien we de status van goedbedoelende (en daarmee lastige) burgers?

Het antwoord daarop is dat dit (vrijwilligers!) werk een officiële en erkende status moet krijgen. Dit vrijwilligerswerk moet zich doorontwikkelen tot een professionele organisatie die door inzet en resultaten respect verdient en op die manier onderdeel wordt van de reguliere hulpverleningsketen. Daarvoor zullen de nu los van elkaar ontstane initiatieven (na verloop van meer of minder tijd) in elkaar op moeten gaan. De SOAD is al officieel opgericht en heeft de status van een stichting met een bestuur en doet zelf aan fondsenwerving. De SOAD heeft binnen de Urker gemeenschap een groeiend draagvlak maar nog onvoldoende naamsbekendheid in hulpverlenend Nederland.

De KNRM-vrijwilligers van station Urk en de SOAD hebben elkaar nodig. De SOAD bestaat uit gedreven en betrokken mensen. Aan twee kanten is er creativiteit en vindingrijkheid en de KNRM kan het voertuig zijn om de weg naar officiële instanties te effenen

Wil de SOAD dat, en wil de KNRM dit werk aanpresenteren in hulpverlenend Nederland? Zo nee, dan zal de SOAD haar eigen weg moeten zien te vinden al of niet met overdracht van het "KNRM-materiaal".

Zo ja, dan kan de KNRM dit werk aanpresenteren in de diverse overlegstructuren en daarmee bekendheid geven aan het bestaan van deze groep vrijwilligers. De SOAD zal er dan wél klaar voor moeten zijn, want landelijke "dekking" is beslist géén geringe opgave. Ook de alarmering zal een niet eenvoudige taak worden.

Wil de SOAD dat en is het werk inpasbaar (te maken) binnen de doelstelling van de KNRM dan zou de SOAD als zelfstandige stichting gelieerd kunnen zijn aan de KNRM. Darmee kunnen eventuele dekkingsproblemen van het werkgebied ook worden opgelost, omdat het SOAD-concept dan eventueel over twee of meer werkgebieden gekopieerd zou kunnen worden. Alarmering zou telefonisch via de KNRM-kanalen (Wachtsman, Kustwacht en Regionale Alarmcentrales) kunnen verlopen.

Hoofdstuk 2.5 Protocol

Het lijkt zinvol om in geval van vermissing van een drenkeling volgens een bepaald protocol te werk te gaan. Met het opstellen van een protocol wordt bedoeld te komen tot een logische volgorde in de gang van zaken. Zo is het als eerste van belang om vast te stellen wat de meest waarschijnlijke uitgangspositie is om te gaan zoeken. Daarbij is het dan vervolgens van belang om te weten welke invloeden van belang kunnen zijn op het "verdrijven" van het slachtoffer. Het protocol moet er ook in voorzien dat de juiste instanties worden gewaarschuwd niet alleen om de zoekactie succesvol te doen verlopen, maar ook om daarvoor toestemming te verkrijgen.

Onderwerpen die in het protocol moeten worden benoemd zijn:

- Instanties die op de hoogte moeten worden gebracht van de vermissing;
- Vaststellen wat de meest waarschijnlijke uitgangspositie voor een zoekactie is;
- Waarschuwen overige scheepvaart;
- Bepalen van de meest geschikte zoekmethode;
- Alarmering van de instelling die uitvoering kan geven aan die zoekmethode;
- Afbakening van het gebied met boeien;
- Bepalen van het meest voor de hand liggende zoekgebied;
- Verdeling van het zoekgebied in vakken;
- Bepalen van het meest voor de hand liggende zoekpatroon;

- Ter beschikking stellen van meest geschikte zoekmiddel;
- Coördinatie van inzet over het zoekgebied;
- Coördinatie van inzet in tijd;
- Berichtgeving naar het thuisfront;
- Vervoer van het stoffelijk overschot;

Veel van de hier benoemde zaken zullen min of meer uit routine gebeuren, maar dan nog is het goed om aan de hand van een protocol af te checken of aan alles gedacht is. Een protocol zoals hier wordt bedoeld, is er nog niet. Het is daarom ook goed om na iedere keer dat een zoekactie heeft plaatsgevonden, te bezien welke zaken daarin nog moeten worden opgenomen. Een eerste aanzet van dit protocol zal worden opgesteld door KNRM station Urk.

Hoofdstuk 3 Verzamelen statistische gegevens

Om de hooiberg waarin we zoeken naar de speld, zo klein mogelijk te houden is het goed om van belang zijnde gegevens te verzamelen en deze onder te brengen in een centrale databank. Welke variabelen moeten worden verzameld is (nog) niet helemaal duidelijk, en zo wordt bij vrijwel alle zoekmethoden verondersteld dat het stoffelijk overschot tegen de bodem zinkt. Maar, is dat ook zo?! Misschien is het mogelijk dit onderwerp in het kader van één of andere afstudeeropdracht verder uit te werken, of één van de onderwerpen te laten zijn op een volgend internationaal "Congress of Drowning".

Aangezien dit onderdeel op dit moment niet onze grootste prioriteit heeft, zullen we hiermee wachten tot het operationele onderdeel goed uit de startblokken is.

Hoofdstuk 3.1 De verschillende manieren van zoeken

In dit hoofdstuk worden de verschillende manieren om naar een drenkeling te zoeken benoemd met de daaraan in de praktijk geconstateerde voor- en nadelen. Deze lijst is niet uitputtend. Om de effectiviteit van de verschillende zoekmethoden te registreren is het goed om in de in te richten databank ook over het gehanteerde zoekmiddel en het resultaat daarvan, gegevens vast te leggen.

3.1.1 Dreggen

Dit is de van oudsher meest toegepaste zoekmethode. De dreg is in de loop van de tijd ontwikkeld van één drietandige dreg naar een constructie waarbij meerdere dreggen aan een stang zijn bevestigd waardoor een breder oppervalk in één keer kan worden afgezocht.

Voordelen:

In de praktijk blijkt het zoeken met een dreg een behoorlijk trefzeker instrument te zijn. Dreggen met de "boomkormethode" laat het aanwezige bodemvuil liggen.

Nadelen:

De dreg veroorzaakt wonden bij de drenkeling;
Afhankelijk van de breedte van de dreg, slechts een beperkt zoekgebied;
De dreg blijft haken aan allerlei onderwater obstakels;

Ontwikkeling

Gezocht wordt naar een ideale constructie die het voordeel van trefzekerheid combineert met een grotere vindkans en beperkte opslagruimte vergt.

3.1.2 Vissen met netten

Ook van deze manier van zoeken wordt al gedurende langere tijd gebruik gemaakt. In de praktijk blijkt het zoeken met standaard netten niet tot het gewenste resultaat te leiden.

Voordelen:

Door de grootte van de netten kan in één keer een grotere oppervlakte worden afgezocht. Dat is vooral op groot openwater een voordeel. Het slachtoffer wordt niet verder verwond;

Nadelen:

Het zoeken met een standaard net biedt onvoldoende zekerheid dat het slachtoffer ook daadwerkelijk in het net terechtkomt. Daardoor kan het gebeuren dat het slachtoffer door het net verplaatst wordt;
Plotseling optredende diepten worden onvoldoende gedekt met deze zoekmethode;

Ontwikkeling:

Er is een speciaal drenkelingennet in ontwikkeling dat het mogelijk maakt om een groot zoekgebied zo af te vissen dat de kans dat een drenkeling wordt verplaatst is

geminimaliseerd, waarbij de onderpees zo is gemaakt dat snel en nauwkeurig het bodemprofiel wordt gevolgd.

3.1.3 Zoeken met duikers

Sinds de komst van brandweerdikers is ook het zoeken met behulp van duikers praktijk geworden.

Voordelen:

Als de ongevalpositie exact bekend is, is dit een humane en trefzekere manier van zoeken en bergen;

Nadelen:

Zoeken met brandweerdikers op groot open water blijkt weinig effectief; Er moet een behoorlijke hoeveelheid materiaal en personeel worden aangevoerd om het zoeken voor iedereen veilig te laten verlopen.

3.1.4 Zoeken met honden

In Nederland bestaat de stichting SONAR. Deze stichting is er op gericht om honden speciaal te trainen naar het zoeken van slachtoffers die onder water zijn verdwenen of zijn bedolven onder het puin.

Voordelen:

Een goed getrainde hond zal redelijk nauwkeurig aangeven waar een onderwaterslachtoffer zich bevindt. Zeker door de gehanteerde werkwijze van de stichting, waarbij meerdere honden onafhankelijk van elkaar worden ingezet en op die manier een redelijke mate van zekerheid over de positie wordt verkregen.

Nadelen:

Opvattingen over het nut van het zoeken met deze honden verschillen. Zo wordt er aan getwijfeld of de geur van een stoffelijk overschot door de honden wordt geroken. Gevallen waarbij de honden behoorlijk nauwkeurig een positie bleken aan te geven worden afgedaan als toevalstreffers. Ook zouden de honden beïnvloed worden door de geur die omstanders verspreiden.

Ontwikkelingen:

In de praktijk blijkt een goede samenwerking met de stichting SONAR en andere zoekmethoden met enige regelmaat tot behoorlijk nauwkeurige resultaten te leiden. Als deze methode wordt toegepast moet dat wel een duidelijke plek in het protocol krijgen. Een combinatie met andere gelijktijdige ingezette zoekmethoden werkt over en weer verstorend.

3.1.5 Zoeken met sonarapparatuur

Er schijnen in Nederland een aantal sonars voorhanden te zijn, die kunnen worden ingezet bij de opsporing van drenkelingen.

Voordelen:

Met behulp van sonarapparatuur kan snel een groot wateroppervlak worden afgezocht

Nadelen:

De sonar schijnt pas echt effectief te zijn als er op grotere diepte moet worden gezocht, dus vanaf 5 meter diepte. De sonarbeelden moeten door een deskundige worden geïnterpreteerd en zijn lang niet altijd even duidelijk.

3.1.6 Zoeken met onderwatercamera's

Door de Stichting Opsporingsapparatuur Drenkelingen is een prototype vervaardigd van een onderwatercamera.

Voordelen:

Deze manier van zoeken is heel humaan. Het slachtoffer wordt met de camera en gps gelokaliseerd waarna berging door een duiker kan plaatsvinden.

Nadelen:

De camera bestrijkt slechts een smal zoekspoor en de "zicht omstandigheden" onder water zijn niet altijd optimaal.

Naar onze mening zijn sonarapparatuur en camera's gelijkwaardig

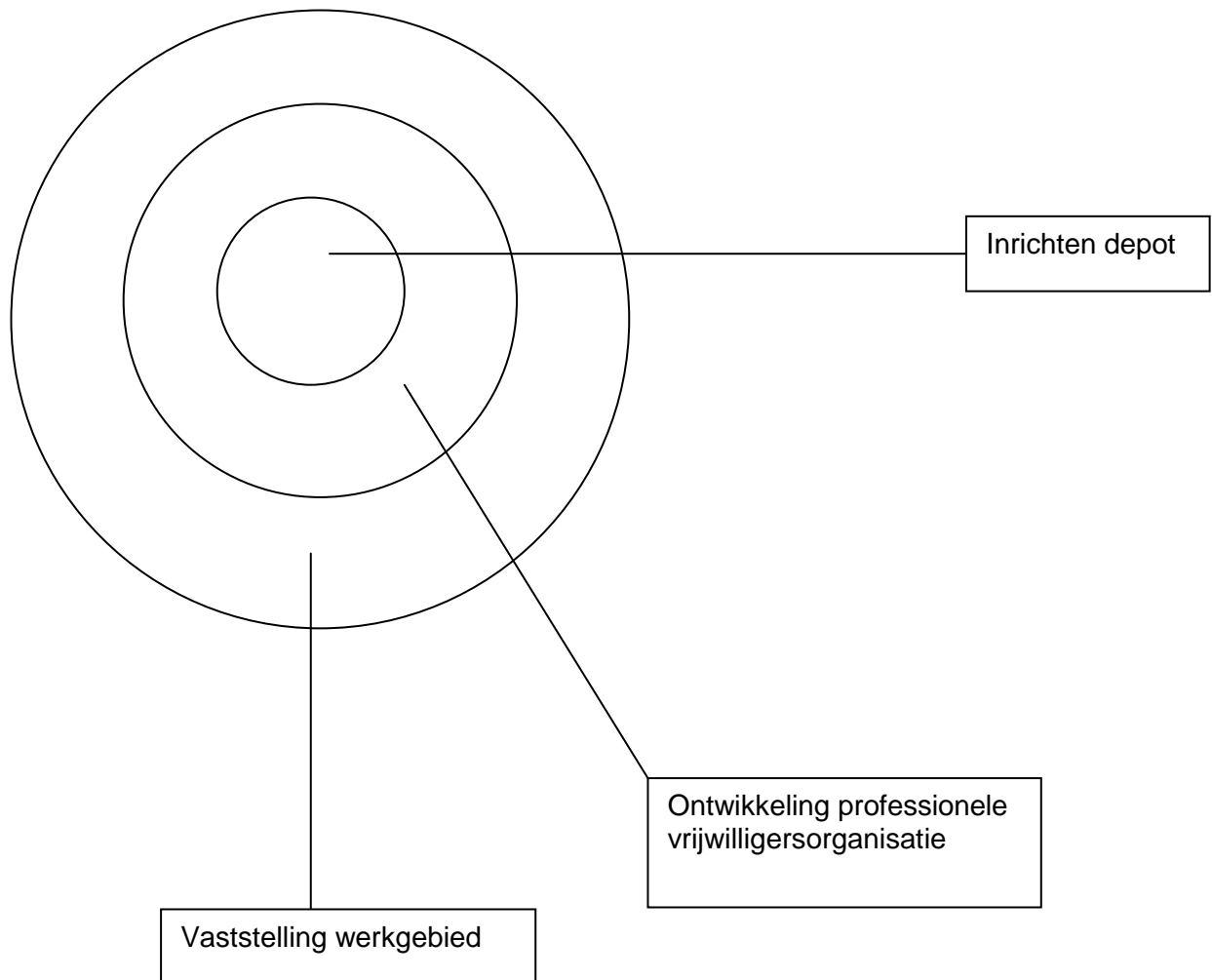
Hoofdstuk 3.2 Inrichting databank

Doel van het verzamelen van de verschillende gegevens is het vergroten van de voorspelbaarheid van de vindplaats. In combinatie met gegevens over de effectiviteit van de gebruikte zoekmiddelen moeten deze gegevens op den duur aanwijzingen op gaan leveren voor de inzet van de meest efficiënte zoekmethode en uitgangspositie per geval.

Het beheer en onderhoud van de databank kan naar onze mening het best plaatsvinden bij de KLPD

Hoofdstuk 4 Beslispunten voor de toekomst SOAD

- Tot welk niveau wil de SOAD opschalen:

- Op welke manier kan en wil de SOAD ingepast worden in de reguliere hulpverleningsstructuur.

Reddingsactie heeft geen resultaat gehad en gaat over in zoekactie

Verstreken uren???

Zoekactie met reguliere middelen heeft geen resultaat gehad

Overleg hulpverleningsinstellingen of
inzet SOAD gewenst is

Vervolg zoekactie
Alarmering SOAD door
Kustwacht ??????

Inzet SOAD materiaal en vrijwilligers
in combinatie met reguliere
hulpverlening
Coördinatie KLPD

Zoekactie heeft resultaat:
Overdracht slachtoffer naar Politie
Nazorg via Brandweer ??

Afvoeren SOAD Materiaal

Zoekactie heeft geen resultaat
Politie (?) besluit tot einde actieve
zoekactie
Nazorg via Brandweer??
Afvoeren SOAD Materiaal

Verstreken tijd ??????